

Ýaz paslynyň gelmegi bilen, tebigatyň täsin keşbe gelyändigigi hiç kimi parhsyz goýmasa gerek?! Baglaryň gülläp, al-elwan bolmagy, meýdanyň ýaşyl “ýapynja” ýapynmagy, kömelekleriň “jyklaşyp” ünsi çekmegi bilen bir hatarda, älemgoşar hadysasy hem ýygýgydan duş gelyär.

Älemgoşar suw damjalarynda ýagtylygyň döwürmegi, şöhlelenmegi we difraksiýa prosesleri sebäpli ýüze çykýan atmosferadaky optiki hadysadyr. Älemgoşar Günüň garşysynda ýerleşýän buludyň, öz gezeginde bu bulatdan ýagyş ýagýar, fonunda görünýän köp reňkli uly ýaýdyr.

Älemgoşaryň köp reňkli spektri üznüksiz bolsa-da, adat boýunça 7 reňki tapawutlandyrýarlar. Özi üçin 7 - lik belginiň aýratyn simwoliki manysy bolan Isak Nýuton älemgoşarda 7 reňki ilkinji bolup saýlan hasaplanýar. Ol gündizki şöhläni prizmada öwürmek bilen, ekranda älemgoşaryň dürli reňklerini gördi. Gören zatларыndan soň, olardan ýedi esasy reňki kesgitledi. Bu reňkler: gyzyl, mämişi, sary, ýaşyl, gök, açyk gök we açyk gyrmızı .

Biz gün şöhläniň ýagyş damjalaryndan geçeninde döwürýändigigi üçin , edil şöhläniň prizmadan geçip döwürüşi ýaly, älemgoşary görýäris. Hakykatda, gün şöhläniň daş görnüşi ak bolsa-da, älemgoşarda görýän ýedi reňkimizden ybaratdyr.

Älemgoşaryň döwürüşi baradaky ylmyň taryhy 1637-nji ýylda fransuz filosofy we tebigatçysy Rene Dekartyň älemgoşaryň emele gelmeginde damjanyň rolunyň bardygyna ilkinji gezek düşünmeginden başlaýar.

Bu täsin hadysa Asmanda peýda bolup, hökmany ýagdaýda, ünsi özüne çekýär. Dürli halklarda älemgoşar bilen baglanyşykly köp rowaýatlar we ertekiler bar. Rus ýyl ýazgylarynda älemgoşara gysgaça “jennet arkasy” ýagny, “raýskiy duga” diýilýär.

Ýokardan seredilende älemgoşaryň doly tegelege meňzeýändigini bilýärdiňizmi? Bu gaty seýrek hadysadyr. Ýöne käwagt uçarda uçmaga gelen adamlar älemgoşary doly tegelek hökmünde görüp bilerler. Köplenç ony ýazda ýa-da güýzde synlamak bolýar. Çünki bu wagtlar gysga, ýöne güýçli ýagyş ýagýar.

Gyş älemgoşary halo hadysasydyr. Bu suw damjalary (adaty älemgoşar ýaly) tarapyndan däl-de, buz kristallary tarapyndan döredilen älemgoşardyr.

Hürmetaý HASANOWA
Lebap welaýatynyň

**Çärjew etrabynyň
29-njy orta mekdebiň
baslangyç synp mugallymy**